

IRODALMI SZEMLE

CEPLJAEV, V. P.—GUSZEV, N. N.: A Szovjetunió élőfakészlete. (Lesznűe reszurszű Szovetszkogo Szojuza.) Lesznűe Hozjajsztvo, Moszkva, 1967. 12. sz. 45—51. old.

Az ország erdőalapjának területe az 1966. I. 1-i állapot szerint 1233,4 millió ha, amelyből 746,8 millió ha-t erdő borít. Az élőfakészlet 79,7 milliárd m³. A Szovjetunió tehát a világ „fa-nagyhatalma”.

Az erdőalapból 1052,4 millió ha az erdőgazdaságok kezelésében van. Ebből 660,5 millió ha erdő, amelynek élőfakészlete 74,8 milliárd m³. A fahasználati erdők területe 493,7 millió ha, fakészletük 37,6 milliárd m³, ebből a vágásérett és túltartott fatömeg 26,6 milliárd m³. Az ázsiai és az európai északi részekben a feltáratlan, túlnyomó többségben fenyőerdők mintegy 400 milliárd ha-t foglalnak el és kb. 26,8 milliárd m³ élőfakészletet képviselnek. Ezzel a vágásérett és túltartott állományok élőfakészlete 53,4 milliárd m³.

Az erdészeti kezelésbe tartozó erdőterület 74,1%-át túlevelű erdők borítják, élőfakészletük 62 milliárd m³ (82,9%). Ebből a vörösfenyvesek élőfakészlete 26,7 milliárd m³ (35,6%). Hasznosításuk még kellően nem megoldott, mivel túlnyomó többségben Szibériában és a Távol-Keleten tenyésznek, ahonnan a szállítás igen nehézkes. Az élőfakészletben a lúcfenyő aránya 16,4%, az erdeifenyőé 19,1%. A lágy lombos fafajok területi aránya 16,9%, élőfakészletük 9,9 milliárd m³ (13,2%). Ebből 5,8 milliárd m³ vágásérett. Mind területi, mind fatömegarány tekintetében a nyír áll az élen (élőfakészlete 7,1 milliárd m³ — 9,5%). A rezgőnyár élőfakészlete 2,2 (2,9%), a többi nyáráké 0,1 (0,1%) milliárd m³.

Az ország európai részén a fenyvesek intenzív kihasználása és a lágy lombos fafajok kismértékű hasznosítása következtében ez utóbbiak az erdőszült terület 30%-át foglalták el. A fahasználatok 69%-os aránnyal az ország európai részére összpontosulnak, így itt az erdőterület 1 ha-ára eső kitermelt fatömeg 1,9 m³, míg Szibériában és Távol-Keleten mindössze 0,20 m³.

A fahasználati erdőkből 1966-ra a kitermelhető fatömeget 600,3 millió m³-ben állapították meg, ténylegesen azonban 335,1 millió m³-t termeltek ki. Az európai részben a fenyvesek túlhasználata 13% volt, az ázsiai részen pedig a kitermelhető fenyőfatömegnek csak 39%-át termelték ki. A kihasználható lágy lombfakészletnek az európai részen 63%-át használták ki, az ázsiai részen pedig ez gyakorlatilag kihasználatlan maradt.

A védő, a zöldövezeti és az üdülőhelyi erdők területe az 1956. évi 9,9 millió ha-ról 1966-ra 14,5 millió ha-ra növekedett. Ezekben véghasználat nem végezhető. Élőfakészletük 10 milliárd m³, amelyből 5,3 milliárd m³ túltartott és vágásérett.

Kolossváry Szabolcsné

A méretes értékfa mint termelési cél. Még ma is gyakran azzal kezdjük el a tanulmányainkat, hogy fában szegény az országunk és nem tudunk annyi faanyagot előállítani, amelyből szükségleteinket kielégíthetnénk. Ezért mielőbb és minél több, gyorsan termesztett faanyaggal kell ellátnunk a faiparunkat, amely — elképzelésünk szerint — igényli a vékonyabb, farostnak stb. alkalmas választékainkat.

Gondolom, az elmúlt két esztendő tapasztalatai felülvizsgálatra kényszerítették csapongó gondolatainkat. Fel kell hagynunk azzal az elképzeléssel, hogy a fa továbbra is nélkülözhetetlen nyersanyaga a népgazdaságnak. Legalábbis nem valamennyi munkaterületen. A műanyagkorszak küszöbén állunk s 10 éven belül pl. az építőipar munkahelyeiről ki fog szorulni a fa. Már pedig a faanyag csak addig értékes, amíg értékesíthető és nem az a hiánycikk, amelyért a megtermesztése során bármely előállítási árat megfizethetünk.

A vékonyabb választékok előállítása legtöbbször már nálunk is ráfizetéssel jár. Már pedig aránytalanul sok a fiatal korosztályokba sorolható faállományunk, amelyekből — fokozódó belterjesség esetén — értékesíthetetlen, vékony faanyagot állítanak elő az előhasználatok. Erdeink szerkezeti felépítését vizsgálva kifogásolnunk kell az idősebb faállományok csökkenő területét, azokban — fafajtól függően és kivételes esetektől eltekintve — a vágásérettégi kor leszállítását. Már pedig méretes, vastag,

minőségileg kifogástalan, értékes és bármikor értékesíthető választékokat csak ezekben termelhetünk.

A gazdasági statisztika adatsoraival alátámasztott tapasztalat arra tanít bennünket, hogy csak a vastag, méretes és minőségileg is kifogástalan hámozási és fűrészrönk iránti kereslet az állandó és mindenkor kifizetődő. Elkerülhetetlen tehát, hogy az új gazdasági irányítás bevezetésével helyet ne adjunk ezeknek a gondolatoknak is és — mindenkor a fafajválasztás tájtól és termőhelytől függő lehetőségei, adottságai szerint — ne változtassunk erdeink, állományaink szerkezeti, korosztályok szerinti összetételén.

H. H. Hilf szerint — aki az itt ismertetett gondolatokat a *Der Forst und Holzwirt* 1967. évi október 8-i számában felvetette — az átállás során olyan fafajokat kell előnyben részesítenünk, amelyek évenként és hektáronként meghaladják a 6 m³-es növedéket, vágásérettségüket elérve kéreg nélkül felső átmérőjükben 30—45 cm vastagok (értékes deszka és furnér előállítás) és a rönk belső, szélesebb évgyűrűjű részét legalább 10 cm vastagságban keskeny évgyűrűjű, a nyesések eredményeként göcsmentes fapalást borítja. Szerinte különösen a vörös és a duglász fenyő alkalmasak az ilyen, mindig keresett választékok megtermesztésére. Főleg az utóbbit tartja értékesnek, mert termőhelyi igényét tekintve szélesebbek a termőhelyi lehetőségek a fokozott telepítésre. Hazai viszonyaink között még a lucfenyőt is az első sorba állíthatnánk a vastagabb méretű faanyagtermesztés célállományának a kialakítása során mind ott, ahol a Göcsej két erdőgazdasági táján I—II. tho.-ú az erdei fenyő növekedése. Kiterjeszthetnénk a vastag faanyagtermesztés célfeladatait az értékes kocsányos és kocsánytalan tölgyesekre is, amiként példa erre a *Spessart* azonos elveket követő tölgyes gazdálkodása.

Az ismertetett elgondolások megvalósítása ellentétben áll *Wagenknecht* divatos javaslatával, mégis annyiban alkalmazkodik azokhoz, hogy a megfelelő termőhelyen, megfelelő fafajválasztás és hálózat kialakítása esetén egyszerűsíteni lehet pl. az állománynevelés sok munkaerőt és költséget igénylő munkafolyamatát. Egyedül az értékes egyedek ágnyesését nem szabad elhagynunk.

Feladataink túlnyúlnak napjaink követelményein. Számolnunk kell tehát a körülöttünk egyre változó külvilággal és egyre újabb elképzelésekkel kell a módosuló követelményekhez alkalmazkodnunk.

(Ref.: dr. Babos I.)

Az erdőgazdálkodás és az erdőművelés jövedelmezősége a fahasználó szemszögéből.
Lindberg, H.: Profittrendek az erdőgazdálkodásban és az állományápolás II. (Skogsbrukets lönsamhetsutveckling och bestandsvarden II.) Kungl. Skogs — och Lantbruksakademiens Tidskrift. 1967. 106. évf. 6. sz. 300—307.

Svédországban a gyéritéssel érintett terület évente mintegy 1 millió hektárt tesz ki. A fák méretei és a kivágásra kerülő fatömeg nagysága azok a tényezők, amelyek a gyéritések gazdaságosságát erősen befolyásolják. Kétségtelen tény, hogy az első gyérités és a végvágás költség ráfordításai között nagy differenciák vannak, mégpedig az arány a kitermelt fatömeg-egységre vonatkoztatva 70 : 170, vagyis az első gyérités csaknem két és félszer annyiba kerül, mint a tarvágás. A termelési költségek aszerint is nagymértékben változnak, hogy milyen időközönként, mekkora eréllyel hajtják végre a belenyúlásokat. A gazdaságosság javítása érdekében az alábbi rendszabályok érvényesítését tartják helyesnek:

1. A tisztítások során ne maradjon több törzs a területen, mint 1500 db/ha. 2. A gyéritési fatömeg ne legyen kisebb 50 m³/ha-nál és lehetőleg ne vágjunk ki olyan fákat, amelyeknek köbtartalma 0,1 m³-nél kisebb. 3. Jó talajokon az első gyéritést 30—40 éves korban kell végrehajtani, s akkor is legalább 50 m³/ha vágható, a második és a harmadik gyéritést 10—15 év eltolódással kell elvégezni. Gyenge termőhelyen csak egyszer kell gyériteni. 4. Mielőbb olyan állapotba kell hozni az állományt, hogy az első gyéritésre érett legyen, azaz az 50 m³/ha kitermelhető legyen. 5. A jó minőség fokozása érdekében a nyeséseket végre kell hajtani. Erre a célra talán gépi megoldás is alkalmazható. 6. Olyan termelési gépeket kell kialakítani, amelyek kis területen is mozgathatók. 7. Fokozni kell a kooperációt a biológusok, műszakiak és közgazdászok között annak érdekében, hogy a természet a tőtől a fogyasztóig optimális módon megvalósítható legyen.

(Ref.: dr. Szodfridt I.)

Két gyéritési eljárás elemzése. *Sven-Olof Andersson: Profittrendek az erdőgazdálkodásban és az állományápolás I.* (Skogsbrukets lönsamhetsutveckling och bestandsvar den). Kungl. Skogs — och, Lantbruksakademiens Tidskrift. 1967. 106. évf. 6. sz. 290—300.

A gyéritést eddig nélkülözhetetlen erdőművelési eljárásnak ismerték. A lombos fákra vonatkozóan ez ma is vitathatatlan. A gyenge termőhelyen álló fenyvesek esetében azonban vizsgálnunk kell, gazdaságos-e alkalmazásuk. A kérdés felvetését az a költség-ráfordítási különbség indokolja, amely a véghasználati és gyéritési munkák között fennáll és a jövőben még valószínűleg fokozódni is fog.

A kérdés megvilágítását szolgálta a szerző azzal, hogy két eltérő gyéritési fokozattal érintett erdei fenyő parcellát hasonlított össze. Az állomány kora 45 éves volt. Az egyikben egyszeri erős bontást végzett, a másikban ugyanazt a törzsszámcsoökkentést hajtott végre, de két lépésben. Az eredményt a fatermési tábla segítségével értékelte. E szerint 95 éves korig számítva az egyszeri erős belenyúlás mintegy 6⁰/₀-kal kedvezőbb gazdasági eredményt ad. Ebben a parcellában a gyéritést követő 20 éven keresztül a fakészlet növedéke mintegy 0,5 m³-el kevesebb, mint a mérsékelt gyéritett parcellában, de megváltozik a helyzet akkor, amikor a második gyéritést is végrehajtják. Ekkor a mérsékelt bontott parcellában nemcsak a készletnövedék marad a másik parcelláé alatt, hanem a lábán álló törzsek is jóval vékonyabbak. A legfontosabb adatokat *táblázatban* találjuk meg.

	Kor év	Felső magasság m	Átmérő gyérités után mm	Törzsszám		Körlap		Összes fatermés m ³	Folyó növedék m ³
				gyérités előtt	gyérités után	gyérités előtt	gyérités után		
				db		m ²			
Egyszeri erős belenyúlás	45	11,7	13,3	2000	740	20,9	10,2	108	
	65	15,8	18,6	740	723	20,0	19,7	189	4,0
	75	17,3	20,7	723	708	24,2	23,8	233	4,4
	85	18,5	22,5	708	694	28,1	27,6	276	4,3
	95	19,6	24,1	694	680	31,6	31,0	318	4,1
Kétszeri mérsékelt belenyúlás	45	11,7	12,5	2000	1102	20,9	13,5	108	
	65	15,8	17,4	1102	631	23,6	15,0	198	4,5
	75	17,3	19,7	631	617	19,1	18,7	235	3,8
	85	18,5	21,6	617	604	22,5	22,1	273	3,7
	95	19,6	23,3	604	592	25,7	25,2	309	3,7

(Ref.: dr. Szodfridt I.)

Központi fenyőmag-tároló létesült Brassóban. Romániában is nagy nehézségeket okoz az éves fenyőmag szükséglet biztosítása, elsősorban lucfenyő magból. Általában 4—5 évenként várható csak jó magtermés és az erdőgazdaságok által tartamosan tárolt magkészletek igen erős leromlásnak vannak kitéve. A luc magkészletek leromlása a tárolás első évében 4,63⁰/₀, a másodikban 19,29⁰/₀, a harmadikban 32,08⁰/₀, a negyedikben pedig 49,13⁰/₀. Egyes esetekben a magtétel teljesen használhatatlanná vált.

A külföldi és romániai tapasztalatok egyértelműen azt bizonyítják, hogy a mag *hűtött tárolás* esetén alig veszít életképességéből. A *központosított tárolásnak* még egyéb előnyei is vannak: az erdőgazdaságok mentesülnek a magtárolás végzésétől és ellenőrzésétől, a mag feldolgozása, tisztítása korszerű berendezésekkel, központosítva történhet; az export magtételük is jobb minőséget érnek el. A brassói fenyőmag tároló épülete 700 ezer lei beruházással épült (amortizációs ideje: 40 év) berendezése mintegy 1 millió lei értékű (20 év közepes amortizáció).

A fenyőmag tárolót az Erdészeti Kísérleti Állomás mellé telepítették, a szervezés és kutatás szempontjából tehát egyaránt igen kedvező helyen. A feldolgozási és tárolási feladatokat modern gépi berendezésekkel oldották meg. A *szállítás* liftekkel és szállítószalagokkal történik. A *szárnyaltalanítást* két gép végzi. A szárnyaltalanított magot mezőgazdasági szelelőrostan szelelik. A *szikkasztás* gázzal felfűtött légárammal történik. A szikkasztóberendezés folytonos üzemű. A légáram 35—45°C között szabályozható. A hőmérséklet állandósítását automatikus berendezés végzi. Az optimális víztartalom luc- és erdőfenyőre 5—7⁰/₀, simafenyőre 4—7⁰/₀, vörösfenyőre 7⁰/₀. A szikkasztás mérté-

két a laboratórium állapítja meg. A folyamat végén a laboratórium ismét ellenőrzi a magminőséget és a vizsgálat eredményéről a beküldő gazdaságnak értesítést küld.

A tiszta és optimális víztartalmú magot a pincében fogják fel és helyezik 20 l-es, csiszolt üveg dugóval lezárt paraffinozott ballonokba.

A tárolóban kompresszoros *hűtőberendezés* tartja az állandó 0°C hőmérsékletet. A hűtőhelyiségek falai parafával vannak szigetelve. A tároló 6 helyiségéből 4 hűtött, 2 pedig rövidebb, 1—2 éves tárolásra, valamint import-export tételek ideiglenes elhelyezésére szolgál. A hűtött tárolóban 2000, a hűtetlenben 1000 db 20 l-es üveg fér el; ezek mintegy 360 q mag tárolására alkalmasak.

A *feldolgozás üteme* jelenleg napi 1 q. Ez a mennyiség a szikkasztóberendezés kapacitásának növelésével, a tisztítás, a víztartalom mérés további gépesítésével még jelentősen növelhető.

Gazdaságossági számítások alapján a fenntartásra fordított költség összesen 207,5 ezer lei, míg a szakszerűtlen tárolás miatti veszteség 221,8 ezer lei évente.

1967. I. negyedében a tárolóban 110 q magot dolgoztak fel, melyből 46 q import-mag volt. Kiszállításra került 95 q, ebből 8 q exportra. Ezek a számok a tároló felállításának indokoltságát bizonyítják.

(Rev. Pad. 1968. 6. sz. 277—281. Ref. *Mátyás Cs.*)

„Litva—25” jelzéssel új csemetekerti vetőgépet ismertet *Valavicsjusz, A. P.* a Lesz. Hozj. 1968. 6. számában. A kimondottan apró magvak vetésére alkalmas vetőgép kialakításával a szerkesztők a meglévő univerzális gépek alábbi hiányosságainak felszámolására törekedtek:

a) Megszüntetni az egyenlőtlen mageloszlást az adagolás megfelelő szabályozásával és a magok terelésével főleg a vetőbarázda keresztirányában.

b) Felszámolni a vetési mélység egyenlőtlenségét és káros következményeit. Ennek érdekében a szerkesztők eltértek a hagyományos vetőcsoroszlyák alkalmazásától és helyettük horony-nyomó hengereket szereltek fel. A hengerek 12 cm széles vetőbarázdat készítenek. Számuktól függően 5, 4 és 3 soros vetési séma alakítható ki. A sor-távolságok ennek megfelelően 24—24—24 cm; 32—32—32 cm és 48—48 cm-re alakulnak a vetőbarázda középvonalától számítva. A horony mélysége 1—20 mm között szabályozható.

A Litva—25 vetőgép eszközhordozóra függesztve működik. Munkaszelesége 1080 mm, súlya 180 kg. A magláda úrtartalma 80 l. A gép teljesítménye 0,35 ha/óra.

(Ref.: *Walter F.*)

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

20 éves a MTESZ

Rendkívüli küldöttközgyűléssel ünnepelte húszéves fennállását szeptember 20-án a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége. A közgyűlésen egyesületünket 18 küldött képviselte. A küldöttközgyűlésen megjelent *Fock Jenő*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács elnöke.

A küldöttközgyűlést *Kiss Árpád* miniszter, az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság elnöke, az MTESZ elnöke nyitotta meg, majd *Valkó Endre* főtitkár vázolta a szövetség húszéves történetét. Elmondta a többi között, hogy a szövetség 26 tag-egyesülete ma már körülbelül 90 000 szakembert tömörít, s évente csaknem tízezer különböző tanácskozást szervez. Ezután *Kiss Árpád* számolt be a kutatási-fejlesztési tevékenység fejlődéséről az új gazdaságirányítási rendszerben. Az első néhány hónap eredményeiről adva képet megállapította a többi között, hogy a műszaki kutatóintézetek felkészültek ugyan a megváltozott viszonyok közötti munkára, de átállásuk igen nagymértékben függött a vállalatok és irányító szervek működésében végrehajtott változásoktól. Az átmeneti állapot már véget ért, s néhány kivételtől eltekintve, az